8500 Yıllık Dönemde Bornova'nın İzmir Kültür Tarihindeki Yeri

Doç. Dr. Zafer Derin[1]

Bornova Ovası İzmir'in içinde batıda denize açılan kuzey, güney ve doğusu dağlarla çevrili doğu-batı doğrultulu tektonik bir çukurluktur. Kuzeyde Yamanlar, güneyde Kemalpaşa Dağları'nın oluşturduğu yükselti arasından Belkahve geçidi ile İç Batı Anadolu'ya açılmaktadır. Bornova Ovası ve çevresindeki dağlar yukarıda sözü edilen coğrafi özelliklerinin sağladığı avantajlar sayesinde Neolitik Dönem'den bu yana insanlar tarafından yerleşilen ve kullanılan bir alan olmuştur. Neolitik'ten önce de bu çevrede insanların yaşadığı kuşkusuzdur. Yakın çevrede insan yaşamına ait Paleolitik kalıntılara rastlandığı yapılan çalışmalarda ifade edilmektedir. Nitekim yapılan yüzey araştırmaları Homeros Vadisi'nin yukarısında insana dair önemli bulguları ortaya koymaktadır.

Son yıllarda İzmir ve çevresinde yürütülen arkeolojik çalışmalar, İzmir'in Tarih Öncesi yerleşim alanlarının Bornova Ovası'nda bulunduğunu, bu özelliği nedeniyle Anadolu kültür tarihinde ayrıcalıklı bir yere sahip olduğunu göstermiştir. Batı Anadolu prehistoryası açısından önem taşıyan höyükler Bornova Ovası'nın ortasında, doğu ve batısındaki birikinti konisinin eteğinde yer almaktadır. Ovanın ortasında Yeşilova, Yassıtepe ve İpeklikuyu Höyükleri İzmir'in ilk kurulduğu Tarih Öncesi Yerleşim alanında yer alırken, doğusunda Tepebağ Höyüğü ve kuzeybatısında Tepekule (Bayraklı) Höyüğü ile birlikte toplam beş höyük, kentin Roma dönemine kadar olan erken yerleşim sürecini şekillendirmiştir.

[1] Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü İzmir/Türkiye, zaferderin@gmail.com ORCİD ID: 0000-0002-0282-0593